PRO LUOMU

3.4.2017

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HE 21/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Koulujakelutuen avulla tavoitellaan kannatettavia asioita; kuten terveellisten ruokailutapojen edistämistä ja lapsille suhdetta maatalouteen ja maataloustuotteisiin. Lisäksi sen avulla on mahdollista yrittää saavuttaa valtioneuvoston vuodelle 2020 asettamia luomutavoitteita ja noudattaa valtioneuvoton periaatepäätöksiä.

**20 % luomua julkisten ruokapalveluiden tarjonnassa**

Suomessa on periaatepäätöksen (valtioneuvoston periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech-ratkaisut) edistämisestä julkisissa hankinnoissa 2013) sekä luomuohjelman asettamat tavoitteet, joiden mukaan 20 % peltopinta-alasta ja julkisten ammattikeittiöiden tarjonnasta tulee olla luomua vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteisiin on vielä matkaa: luomun osuus peltoalasta on 10,6 % ja julkisten keittiöiden tarjonnasta luomua on noin 6 % (EkoCentria). Lisäksi valtioneuvoston periaatepäätös julkisten elintarvike- ja ruokapalveluhankintojen arviointiperusteista (ympäristömyönteiset viljelytavat, elintarviketurvallisuutta ja eläinten hyvinvointia edistävät tuotanto-olosuhteet) suosittelee, että julkisissa keittiöissä hankittaisiin ensisijaisesti luomumaitoa.

Ruotsissa ja Tanskassa julkisen sektorin luomun käyttö on siivittänyt koko alan kasvuun. Ruotsissa luomumaidon osuus julkisissa keittiöissä on lähes 50 %.

**Suurin käytön este on hinta**

Luomumaidon käytön esteenä julkisissa ruokapalveluissa on ollut se, että luomumaitoa ei ole voinut D-vitaminoida. Syyskuun alusta 2016 voimaan tullut asetus poisti tämän esteen. Luomumaitoa saa jo nyt ammattikeittiöille tarkoitetuissa suurpakkauksissa. Luomumaidon käytön suurin este on hinta, joka on arviolta noin 30 % tavanomaista maitoa korkeampi.

Kotimaisten luomukasvisten käyttöä ammattikeittiöissä rajoittaa toisaalta vähäinen ja katkeileva saatavuus, alhainen jalostusaste ja tavanomaisia tuotteita korkeampi hinta. Kotimaista tuotantoa täydentää hyvin ulkomaisten luomukasvisten tarjonta. Julkiset keittiöt suosivat kuitenkin kotimaisia tuotteita, joita luomuna tarvitaan lisää.

**Luomun hinta alemmas**

Koulujakelutuki tulee kohdistaa luomun ja tavanomaisen tuotteen hintaeron kaventamiseen. Näin se edesauttaisi molempien keskeisten luomutavoitteiden saavuttamista. Ehdotuksen mukaan tukea



Pro Luomu ry, Jalmarinpolku 7 B, 02700 Kauniainen. www.proluomu.fi

myönnetään tukikelpoisille maitotuotteille enintään 0,09 €/litra ja luomumaitotuotteille enintään 0,27 €/litra. Korotettu tuki ei riitä kattamaan luomumaidon ja tavanomaisen maidon hintaeroa, mutta alentaa kuitenkin merkittävästi luomumaidon hintaa.

Tukea myönnetään tukikelpoisille hedelmä- ja vihannestuotteille enintään 65 prosenttia ja vastaaville luomutuotteille enintään 75 prosenttia niiden hankintahinnasta. Kasvisten korkea tukitaso toivottavasti kannustaa tuen hyödyntämistä.

**Luomun kautta saadaan vaikuttavuutta**

Tuen avulla on mahdollista kasvattaa julkisten keittiöiden luomun käyttöä, mikä edesauttaa koko luomualan kehittymistä. Volyymin kasvu mahdollistaa tehokkuuden kasvua kuljetuksissa ja jalostuksessa ja edesauttaa siten luomumarkkinan kasvua yleisemminkin. Lisäksi lasten ja nuorten tottumus käyttää luomua kouluissa siirtynee myös koteihin.

Suomalaisen elintarvikeketjun menestyksen avaintekijät –tutkimuksen (ETLA; LUKE) mukaan Suomen tulee jatkossa panostaa nimenomaan lisäarvotuotteisiin. Luomu on Suomen puhtautta ja ammattimaista tuotantoa erinomaisesti hyödyntävä lisäarvo. Luomuraaka-aineista voi luoda innovatiivisia tuotteita kansainvälisillekin markkinoille. Koulujakelutuen suuntaamisella luomuun luodaan edellytyksiä luomutuotannon kasvulle ja sen myötä luomuraaka-aineen riittävyydelle myös vientimarkkinoita ajatellen. Suomi on vahvasti sitoutunut kestävään maataloustuotantoon ja luomu on, ainakin toistaiseksi, ainoa kestävän tuotannon sertifikaatti.

Tuottajille luomutuotanto on viime vuosina ollut myös taloudellisesti tavanomaista kannattavampaa, mikä on lisännyt tuottajien kiinnostusta luomumaidontuotantoon. Suomessa on satoja maitotiloja, joilla vain pellot ovat luomussa. Nykyinen tukijärjestelmä edellyttää, että näiden tilojen tulee tukikauden lopulla siirtää myös eläintuotanto luomuun tai tuottaa myyntikasveja markkinoille. Koulumaitotuen suuntaaminen luomuun edellyttää luomumaidon tuotannon kasvua, mikä mahdollistaisi yhä useamman karjan siirtämisen luomuun. Sen myötä yhä useampi luomutukea saava maatila tuottaisi tuotteita myös aidosti markkinoille.

Luomutuotannon lisääntyminen edesauttaa myös hallitusohjelman tavoitetta parantaa elintarvikealan kauppatasetta. Kasvavan luomuviennin lisäksi luomutuotanto vähentää tuotantopanosten tuontia. Elintarvikkeiden omavaraisuusastetta laskee erityisesti maataloustuotannossa käytettävät lannoitteet ja tuontikemikaalit, jotka luomussa korvataan kotoisilla tuotantopanoksilla. Luomu on myös vahvasti kiertotaloutta, jonka vahvistaminen on niin ikään hallituksen tavoitteena.

**Tuotannossa kasvun varaa**

Koulujen luomumaidon käytön lisääntyminen edellyttäisi lisää tuottajia. Luomumaitoa tuotettiin viime vuonna 55 miljoonaa litraa. Kiinnostusta luomumaidontuotantoon on, joten tuotantoa voidaan kasvattaa nopeastikin. Maidontuotannon siirtymäaika luomuun on vain 6 kk.

Luomuvihannestuotantoa tarvitaan lisää myös vähittäiskaupan ja teollisuuden tarpeisiin. Luomuvihannestuottajat toivovat ammattikeittiöiden luomukäytön lisääntyvän, koska julkisen sektorin käyttö on paremmin ennustettavaa. Näin se edesauttaa myös tuotannon ja tarvittavien investointien toteuttamista.

**Vihannesten tukikausi pidemmäksi**

Asetus ehdottaa koulujakelutukea hedelmille ja vihanneksille ajanjaksolle 18.9.—29.9.2017. Lyhyt kausi aiheuttaa kysyntäpiikin, joka aiheuttaa erityisesti kotimaisten luomuvihannesten tuottajille toimitusvaikeuksia ja lisäkustannuksia. Ulkomaisten hedelmien osalta kysyntään on helpompi varautua. Lyhyt tukikausi ei myöskään edesauta pysyvän luomutuotteiden arvoketjun rakentumista ammattikeittiöihin. Lyhyt tukikausi asettaa erityisvaatimuksia myös oheistoiminnoille, jotta kuukauden aikana saadaan vaikutettua lasten ruokailutottumuksiin ja saavutetaan jakelutuelle asetettuja tavoitteita.

Kysyntäpiikin tasaamiseksi Pro Luomu ehdottaa, että myös vihannesten ja hedelmien tukea voisi saada ajanjaksolla 1.8.—31.12.2017, kuitenkin vain kahden peräkkäisen viikon ajalla. Kukin käyttäjä voisi valita sopivimman kahden viikon ajanjakson, jolloin kysyntä todennäköisesti ajoittuisi tasaisemmin pidemmälle ajanjaksolle.

**Hakeminen yksinkertaiseksi – liitännäistoimet vaikuttaviksi**

Tuen hakeminen tulisi olla toimijoille mahdollisimman yksinkertaista. Huolta herättää se, että tuen määrä voi muuttua sen mukaan miten paljon hakemuksia tulee. Tämä hankaloittaa toimintaan varautumista sekä keittiöissä että ketjussa.

Liitännäistoimet ovat avainasemassa siinä, että jakelujärjestelmän tavoitteet terveellisistä ruokailutavoista ja suhteesta maatalouteen saavutetaan. Niille varatutut määrärahat ovat hyvin vähäiset tavoitteisiin nähden. Vähäinen tuki on tarkoituksenmukaista suunnata niin, että sillä luodaan hyvä perusta jatkossa toteutettaville liitännäistoimille.

Laki tulee voimaan nopealla aikataululla ja toimijoilla jää varautumisaikaa vähän. Toisaalta, nopea voimaantulo edesauttanee kokeilukulttuurin omaksumista. Syksyn aikana kertynee kokemuksia, joiden avulla asetusta voidaan muuttaa toimivammaksi.

Toiminnanjohtaja

Marja-Riitta Kottila

Pro Luomu ry